

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-PT
Datum: 15. oktobar 2009.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući sudija
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 15. oktobra 2009.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO TREĆEM ZAHTJEVU TUŽILAŠTVA ZA PRIHVATANJE IZJAVA I
TRANSKRIPATA ISKAZA UMJESTO SVJEDOČENJA *VIVA VOCE* NA OSNOVU
PRAVILA 92*bis* (SVJEDOCI ZA GRAD SARAJEVO)**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Obrana:

g. Radovan Karadžić

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Trećem zahtjevu tužilaštva za prihvatanje izjava i transkripata iskaza umjesto *viva voce* svjedočenja na osnovu pravila 92*bis* (svjedoci za grad Sarajevo)", podnesenom 29. maja 2009. (dalje u tekstu: Zahtjev) i ovim donosi odluku s tim u vezi.

I. Proceduralni kontekst i argumenti

1. Tužilaštvo (dalje u tekstu: tužilac) u Zahtjevu traži prihvatanje izjava svjedoka i ranijeg svjedočenja sedam svjedoka na osnovu pravila 92*bis* Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik),¹ od kojih su dva svjedoka ranije svjedočila u postupku pred Međunarodnim sudom,² a ostali su dali izjave s potvrdama u skladu s Pravilnikom.³ Tužilaštvo tvrdi da su predloženi dokazi relevantni za njegovu tezu i da imaju dokaznu vrijednost, prvenstveno za zločine za koje se optuženi tereti u tačkama 3–8 Treće izmijenjene optužnice (dalje u tekstu: Optužnica), i da su pouzdani i prikladni za prihvatanje u pismenom obliku.⁴ Kako navodi tužilaštvo, prihvatanje pismenih dokaza na ovaj način će: (i) suštinski ubrzati ovaj postupak; (ii) u mnogim slučajevima obezbijediti da svjedoci koji su već svjedočili pred ovim Međunarodnim sudom ne budu nepotrebno obavezani da ponovo pristupaju Međunarodnom sudu; i (iii) neće prouzrokovati nikakvu nepravu štetu optuženom.⁵

2. Nakon što je optuženi podnio zahtjev za produženje roka za dostavljanje odgovora, između ostalog, na Zahtjev, Vijeće mu je odobrilo dva produženja roka i naložilo mu da na Zahtjev odgovori do 16. jula 2009.⁶ Međutim, optuženi je 8. jula 2009. dostavio "Zbirni odgovor na sve zahtjeve na osnovu pravila 92*bis*", protiveći se zahtjevima tužilaštva na osnovu pravila 92*bis* za svakog svjedoka, tražeći da unakrsno ispita svakog svjedoka i uz sugestiju Vijeću da odgodi donošenje odluka po svim pitanjima u vezi s pravilom 92*bis* do

¹ Zahtjev, par. 30.

² Zahtjev, par. 5.

³ Zahtjev, par. 6.

⁴ Zahtjev, par. 12–13.

⁵ Zahtjev, par. 2.

⁶ Zahtjev za produženje roka za dostavljanje odgovora na zahtjeve na osnovu pravila 92*bis*, 8. juni 2009., par. 5; Nalog poslije sastanka na osnovu pravila 65*ter* i Odluka po zahtjevima za produženje roka, 18. juni 2009., par. 4, 18(b); Odluka po zahtjevu optuženog za odobrenje za ulaganje žalbe na Odluku o produženju roka, 8. juli 2009., par. 18.

kraja dokaznog postupka tužilaštva.⁷ Na statusnoj konferenciji 23. jula 2009., pretpretresni sudija je obavijestio optuženog da će Pretresno vijeće donijeti odluke u vezi sa zahtjevima na osnovu pravila 92bis, ali da on može odgovoriti na svaki od zahtjeva bilo kada prije donošenja odgovarajuće odluke.⁸ Na pretpretresnoj konferenciji 6. oktobra 2009., pretpretresni sudija je obavijestio optuženog da će odluke na osnovu pravila 92bis biti donesene tokom narednih nekoliko sedmica i dodao da, ukoliko Vijeće prihvati svjedočenje nekog svjedoka na osnovu pravila 92bis, čiji iskaz bi optuženi želio dopuniti svojom izjavom na osnovu pravila 92bis, on može podnijeti zahtjev u tom smislu.⁹ Optuženi nije dostavio nikakav daljnji odgovor na taj Zahtjev.

3. Dana 31. avgusta 2009., tužilaštvo je dostavilo "Podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis(D)" (dalje u tekstu: Podnesak na osnovu pravila 73bis), u kom predlaže smanjenje broja svjedoka koje će pozvati i određuje neke druge svjedoke kao "rezervne" svjedoke.¹⁰ Prema Podnesku na osnovu pravila 73bis, tri svjedoka od sedam pomenutih u Zahtjevu sada su označena kao "rezervni" svjedoci.¹¹ "Drugi podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis(D)", dostavljen 18. septembra 2009., ne mijenja status nijednog svjedoka navedenog u Zahtjevu.¹² Na pretpretresnoj konferenciji, Vijeće je donijelo svoju odluku u vezi s primjenom pravila 73bis, u kojoj je prihvatilo prijedloge tužilaštva za smanjenje njegovog dokaznog postupka i naložilo, na osnovu pravila 73bis(D) Pravilnika, da tužilaštvo ne može izvoditi dokaze u vezi s mjestima zločina i incidentima koje je samo identifikovalo.¹³ Nakon usmene odluke uslijedila je pismena odluka od 8. oktobra 2009.¹⁴ Shodno toj odluci, Pretresno vijeće treba samo da utvrdi da li su iskazi četiri od sedam svjedoka navedenih u prvobitnom Zahtjevu, tj. KDZ246 (Ramiz Dupovac), KDZ235 (Mustafa Fazlić), KDZ330 (Bego Selimović) i KDZ400 (Mirsad Smajić) prihvatljivi na osnovu pravila 92bis.

II. Mjerodavno pravo

4. Pravilo 92bis Pravilnika reguliše prihvatljivost pismenih izjava svjedoka i transkripata iz ranijih postupaka umjesto svjedočenja *viva voce*. Svi dokazi koji se prihvataju na osnovu

⁷ Zbirni odgovor na zahtjeve na osnovu pravila 92bis, par. 3, 6.

⁸ Statusna konferencija, T.370 (23. juli 2009.).

⁹ Pretpretresna konferencija, T. 489–490 (6. oktobar 2009.).

¹⁰ Podnesak na osnovu pravila 73bis, par. 6, 11.

¹¹ KDZ019, KDZ375 i KDZ462; v. Dodatak A Podnesku na osnovu pravila 73bis.

¹² V. Drugi podnesak tužilaštva na osnovu pravila 73bis(D), 18. septembar 2009., povjerljivi Dodatak A.

¹³ Pretpretresna konferencija, T. 467–468 (6. oktobar 2009.).

¹⁴ Odluka u vezi s primjenom pravila 73bis, 8. oktobar 2009.

pravila 92bis moraju ispunjavati osnovne uslove za prihvatanje dokaza, koji su predviđeni u pravilu 89(C) i (D) Pravilnika, odnosno, ti dokazi moraju biti relevantni i imati dokaznu vrijednost, a njihovu dokaznu vrijednost ne smije suštinski nadmašiti potreba da se obezbijedi pravično suđenje.¹⁵ Stoga Pretresno vijeće mora utvrditi da li su dokazi sadržani u predloženim dokaznim predmetima i transkriptima relevantni za optužbe u Optužnici. Na tužilaštvu je da pokaže relevantnost i dokaznu vrijednost dokaza za koje traži da budu prihvaćeni.¹⁶

5. Da bi bili prihvatljivi na osnovu pravila 92bis, pismeni dokazi se ne smiju odnositi na djela i ponašanje za koje se optuženi tereti u optužnici. Formulacija "djela i ponašanje optuženog" tumači se u praksi Međunarodnog suda kao izraz kojem se mora pridati uobičajeni smisao: "postupci i vladanje optuženog".¹⁷ Pored toga, mora se uspostaviti jasna distinkcija između: (i) djela i ponašanja drugih osoba koje su počinile zločine za koje se tvrdi da je optuženi odgovoran, i (ii) djela i ponašanja optuženog za koja se tereti u optužnici, kojima se dokazuje njegova odgovornost za djela i ponašanje tih drugih osoba.¹⁸ Dokazi u vezi s ovim potonjim su neprihvatljivi na osnovu pravila 92bis, i uključuju one dokaze na koje se tužilaštvo namjerava osloniti kako bi dokazalo da je optuženi:

- (a) počinio (to jest, da je on lično fizički izvršio) bilo koji od zločina za koje se tereti;
- (b) planirao, podsticao ili naredio zločine za koje se tereti;
- (c) na drugi način pomagao i podržavao one koji su stvarno počinili zločine u njihovom planiranju, pripremanju i izvršenju tih zločina;

¹⁵ *Tužilac protiv Galića*, predmet br. IT-98-29-AR73.2, Odluka po interlokutornoj žalbi u vezi s pravilom 92bis, 7. juni 2002. (dalje u tekstu: Odluka po žalbi u predmetu *Galić*), par. 12; *Tužilac protiv S. Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, Odluka po zahtevu optužbe za prihvatanje pismenih izjava u skladu sa pravilom 92bis, 21. mart 2002. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Milošević*), par. 6; *Tužilac protiv Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-PT, Odluka po zahtevu tužilaštva na osnovu pravila 92bis, 4. juli 2006. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Milutinović*), par. 5; *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT-98-32/1-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaza na osnovu pravila 92bis, 22. august 2008. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*), par. 15; *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-T, Odluka po zahtevu tužilaštva za prihvatanje dokaza na osnovu pravila 92bis, 2. oktobar 2008. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Perišić*), par. 15.

¹⁶ *Tužilac protiv Boškoscog i Tarčulovskog*, predmet br. IT-04-82-PT, Odluka po Prvom revidiranom zahtjevu tužilaštva na osnovu pravila 92bis i po Zahtjevu tužilaštva na osnovu pravila 92ter, 30. mart 2007. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Boškoski*), par. 95, gdje se citira Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *S. Milošević*, par. 8; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 15.

¹⁷ Odluka u predmetu *Boškoski*, par. 8.

¹⁸ Odluka po žalbi u predmetu *Galić*, par. 9. V. takođe Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Milutinović*, par. 6; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 17; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Perišić*, par. 11.

- (d) da je bio nadređeni onima koji su stvarno počinili zločine;
- (e) da je znao ili da je imao razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počiniti te zločine ili da su ih već počinili, ili
- (f) da nije preduzeo razumne korake da spriječi takva djela ili da kazni one koji su ih izvršili.¹⁹

6. Pored toga, ukoliko je teza tužilaštva da je optuženi učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu (dalje u tekstu: UZP) i da je on stoga odgovoran za djela i ponašanje drugih u tom UZP-u, pravilo 92bis(A) takođe isključuje bilo koju pismenu izjavu kojom se dokazuju djela ili ponašanje optuženog na koja se tužilaštvo oslanja kako bi dokazalo da je optuženi bilo: (i) učestvovao u tom UZP-u, ili (ii) dijelio sa osobom koja je stvarno počinila zločine traženu namjeru za te zločine.²⁰

7. Čak i kada bi pismena izjava ili transkript ranijeg svjedočenja bili prihvatljivi na osnovu pravila 92bis, na Vijeću je da odluči da li će primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje i prihvatiti dotične dokaze u pismenom obliku.²¹ Pravilo 92bis(A)(i)–(iii) sadrži spisak faktora koji nije iscrpan u prilog prihvatanju nekog dokaza u pismenom obliku ili protiv toga. Na osnovu pravila 92bis(A)(i), faktori u prilog prihvatanju uključuju to da li je dotični dokaz: (i) kumulativnog karaktera; (ii) da li se odnosi na relevantan istorijski, politički ili vojni kontekst; (iii) da li sadrži opštu ili statističku analizu nacionalnog sastava stanovništva; (iv) da li se tiče uticaja zločina na žrtve; (v) da li se odnosi na pitanja u vezi s karakterom optuženog; odnosno (vi) da li se odnosi na faktore koje treba uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne. Za razliku od toga, na osnovu pravila 92bis(A)(ii), faktori protiv prihvatanja uključuju to da li: (i) postoji opšti javni interes da se dotično svjedočenje iznese usmeno; (ii) da li je strana u postupku koja mu se protivi pokazala da ga njegova priroda ili izvor čine nepozdanim, odnosno da li njegov štetan učinak nadmašuje njegovu dokaznu vrijednost; ili (iii) da li postoje ikakvi drugi faktori zbog kojih je primjereno da svjedok prisustvuje radi unakrsnog ispitivanja.

8. Pored toga, prilikom primjene svog diskrecionog ovlaštenja, Vijeće može razmotriti da li se: (i) pismenom izjavom dokazuju djela i ponašanje nekog ko je podređen optuženom ili

¹⁹ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 17, gdje se citira Odluka po žalbi u predmetu *Galić*, par. 10.

²⁰ Odluka po žalbi u predmetu *Galić*, par. 10.

neke druge osobe čija se djela u ponašanje stavljaju na teret optuženom,²² te (ii) da li se dotično svjedočenje odnosi na neko "aktuelno i značajno pitanje među stranama u postupku, a ne na neko periferno ili marginalno pitanje",²³ i/ili je od "temeljne" ili "ključne" važnosti za tezu tužilaštva.²⁴ Ukoliko smatra da dotično svjedočenje potpada pod jednu od navedenih kategorija, vijeće može odlučiti da primijeni svoje diskreciono ovlaštenje da ne prihvati te dokaze na osnovu pravila 92bis, da ih prihvati u potpunosti ili djelimično, ili da dotično svjedočenje prihvati, ali da naloži svjedoku da pristupi radi unakrsnog ispitivanja.²⁵

9. Pored toga, ukoliko se dokaz čije se prihvatanje traži na osnovu pravila 92bis sastoji od pismene izjave, moraju biti ispunjeni formalni uslovi predviđeni u pravilu 92bis(B). Međutim, više sudskih vijeća je u prošlosti bilo mišljenja da je, kako bi se postupak ubrzao, dopustivo da strana u postupku predloži pismene izjave radi privremenog prihvatanja u spis do njihove ovjere u skladu s pravilom 92bis(B).²⁶

10. Ukoliko smatra da je neka izjava prihvatljiva, vijeće može naložiti da svjedok bude doveden radi unakrsnog ispitivanja u skladu s pravilom 92bis, i pod uslovima predviđenim u pravilu 92ter Pravilnika. Prilikom donošenja tog zaključka, vijeće uvijek mora imati u vidu svoju obavezu da obezbijedi pravično suđenje u skladu sa članovima 20 i 21 Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut).²⁷ Pored toga, postoji više kriterijuma koji su utvrđeni u praksi Međunarodnog suda, koje valja uzeti u obzir prilikom donošenja takvog zaključka, uključujući: (i) kumulativan karakter dokaza;²⁸ (ii) da li se radi o svjedočenju koje se odnosi na "bazu zločina";²⁹ (iii) da li se svjedočenje tiče nekog "aktuelnog i značajnog

²¹ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Milutinović*, par. 7.

²² Odluka po žalbi u predmetu *Galić*, par. 13; up. Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *S. Milošević*, par. 22; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Milutinović*, par. 7; *Tužilac protiv D. Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaza na osnovu pravila 92bis, 3. april 2007., str. 4; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 19–20.

²³ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *S. Milošević*, par. 24–25; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Martić*, par. 15.

²⁴ *Tužilac protiv Brđanina i Talića*, predmet br. IT-99-36-T, Odluka o prihvatanju izjava na osnovu pravila 92bis, 1. maj 2002., par. 14; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 19.

²⁵ Odluka po žalbi u predmetu *Galić*, par. 13.

²⁶ *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-T, Odluka po povjerljivom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje pismenih iskaza umjesto usmenog svjedočenja na osnovu pravila 92bis Pravilnika, 12. septembar 2006. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Popović*), par. 19–21; *Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-T, Odluka po zahtjevima tužilaštva za prihvatanje pismenih dokaza u skladu s pravilom 92bis Pravilnika, 16. januar 2006. (dalje u tekstu: Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Martić*), par. 11, 37.

²⁷ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 20.

²⁸ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 20, gdje se citira *Tužilac protiv Mrkšića i drugih*, predmet br. IT-95-13/1-T, povjerljiva Odluka po Zahtjevu tužilaštva za prihvatanje transkripata i pismenih izjava na osnovu pravila 92bis, 21. oktobar 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Mrkšić*), par. 9.

²⁹ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 20, gdje se citira Odluka u predmetu *Mrkšić*, par. 8; v. takođe Odluka u predmetu *Bošković*, par. 19.

pitanja među stranama u postupku, a ne nekog perifernog ili marginalno relevantnog pitanja";³⁰ i (iv) da li svjedočenje opisuje djela i ponašanje neke osobe za čija se djela i ponašanje optuženi tereti odgovornošću (podređeni, saizvršilac), kao i to u kojoj mjeri su djela i ponašanje te osobe bliski optuženom.³¹ Pored toga, opšti faktor koji treba uzeti u obzir u vezi s pismenim svjedočenjem u obliku transkripta ranijeg iskaza jeste da li je svjedok detaljno unakrsno ispitan i postoji li "zajednički interes" između odbrane u ranijem predmetu i odbrane u dotičnom predmetu.³²

11. Pored prihvatanja pismenog svjedočenja nekog svjedoka, dokumenti priloženi pismenim izjavama ili transkriptima koji "čine neodvojivi i nezamjenjivi dio svjedočenja" mogu takođe biti prihvaćeni na osnovu pravila 92bis.³³ Svaki dokument koji se pominje u pismenoj izjavi i/ili transkriptu nekog svjedoka iz ranijeg postupka ne postaje automatski "neodvojivi i nezamjenjivi dio" iskaza tog svjedoka. Naime, neki dokument potpadaće pod tu kategoriju ako svjedok o tom dokumentu govori u svojoj pismenoj izjavi ili transkriptu, i ako ta pismena izjava ili transkript postanu nerazumljivi ili imaju manju dokaznu vrijednost bez prihvatanja dotičnog dokumenta.³⁴

III. Diskusija

12. Tužilaštvo na osnovu pravila 92bis traži prihvatanje pismenih izjava svjedoka Ramiza Dupovca, Mustafe Fazlića i Mirsada Smajića i prihvatanje transkripta ranijeg iskaza svjedoka Bege Selimovića u predmetu *Krajišnik*. Svjedočenje svakog od ova četiri svjedoka su u skraćenom obliku analizirani dalje u tekstu.

A. Rezime predloženih dokaza

13. Ramiz Dupovac je bosanski Musliman iz opštine Hadžići. On je prije rata bio komandant Teritorijalne odbrane opštine Hadžići (dalje u tekstu: TO). U svojoj pismenoj

³⁰ Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 20, gdje se citira Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Milošević*, par. 24–25.

³¹ Odluka po žalbi u predmetu *Galić*, par. 13.

³² *Tužilac protiv Aleksovskog*, predmet br. IT-94-14/1-AR73, Odluka po žalbi tužitelja u vezi s prihvatljivošću dokaza, 16. februar 1999., par. 27.

³³ *Tužilac protiv D. Miloševića*, predmet br. IT-98-29/1-T, Odluka o prihvatanju pismenih izjava, transkripata i povezanih dokaznih predmeta na osnovu pravila 92ter, 22. februar 2007., str. 3; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Perišić*, par. 16; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 21.

³⁴ *Tužilac protiv Lukića i Lukića*, predmet br. IT-98-32/1-T, Odluka po povjerljivom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje ranijeg svjedočenja s povezanim dokaznim predmetima i pismenim izjavama svjedoka na osnovu pravila 92ter, 9. juli 2008., par. 15; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Perišić*, par. 16; Odluka Pretresnog vijeća u predmetu *Lukić*, par. 21.

izjavi od 16. januara 1998. Ramiz Dupovac u opštim crtama govori o osnivanju i strukturi TO, uključujući Sarajevo i Hadžiće, kao i događaje koji su se desili u opštini Hadžići, prvenstveno tokom 1991. i 1992. godine. On konkretno opisuje preuzimanje opštine od strane srpskog stanovništva i srpskih snaga, izbijanje sukoba i kasnije protjerivanje i zlostavljanje stanovništva, bosanskih Muslimana.

14. Mustafa Fazlić je bosanski Musliman koji je prije sukoba živio u selu Lješevu, opština Ilijaš. U svojoj izjavi od 22. juna 1997. Mustafa Fazlić u opštim crtama govori o događajima u svom selu i okolini tokom 1992. godine i svojim iskustvima dok je bio zatočenik u Podlugovima i Semizovcu. Konkretno, on opisuje prisustvo srpskih snaga u okolini svog sela od marta 1992., uspostavljanje kontrolnih punktova, izbijanje sukoba, predaju oružja srpskoj policiji od strane svojih komšija, kao i bjekstvo Muslimana iz svog sela. Mustafa Fazlić takođe opisuje napad na svoje selo od strane srpskih snaga u junu 1992. godine, kao i svoje kasnije zatočenje tokom 73 dana u Podlugovima i Semizovcu, tokom kog je zajedno sa drugim zarobljenicima, od kojih su neki ranjeni ili ubijeni, uključujući i svjedokovog brata, korišten kao ljudski štit.

15. Bego Selimović je bosanski Musliman koji je prije sukoba živio u selu Gornja Bioča u opštini Ilijaš, nastanjenom pretežno Muslimanima. On je svjedočio više od jednog dana u predmetu *Krajišnik*, opisujući, između ostalog, događaje u Gornjoj Bioči i opštinama Ilijaš i Vogošća koji su se desili tokom perioda na koji se odnosi Optužnica. Konkretno, Bego Selimović je opisao preuzimanje svog sela, postavljanje barikada, uništavanje kuća koje su pripadale Muslimanima i izbijanje sukoba u aprilu 1992. On je takođe govorio o svom zarobljavanju od strane srpskih snaga, zatočenju u osnovnoj školi u Gornjoj Bioči i o kasnijem prebacivanju i zatočenju u Podlugovima, Planjinoj kući, Semizovcu (gdje je podvrgavan zlostavljanju, prinuđavan na rad na liniji fronta i korišten kao živi štit) i u Kuli, kao i o uslovima svog puštanja na slobodu.

16. Mirsad Smajić je bosanski Musliman koji je prije sukoba živio na Grbavici II, Sarajevo. On je 18. decembra 1998. dao izjavu Centru službi bezbjednosti u Sarajevu, a 14. januara 1998. dao je izjavu tužilaštvu u kojoj je opisao, između ostalog, događaje koji su se desili prije njegovog hapšenja i kasnijeg zatočenja. Konkretno, Mirsad Smajić, pominje dolazak naoružanih muškaraca na Grbavicu II krajem marta 1992., polaganje mina na tom području, ograničenje kretanja i zlostavljanje civilnog stanovništva. On takođe opisuje okolnosti u vezi

sa svojim hapšenjem, prebacivanjem na razne lokacije, svojim zatočenjem u Kuli i u gimnaziji na Palama (i zlostavljanjem kojem je bio svjedok dok je bio na tim mjestima), kao i svoju razmjenu.

B. Analiza na osnovu pravila 92bis(A) i (B)

17. Vijeće smatra da je iskaz Ramiza Dupovca relevantan za optužbe za progon (tačka 3), deportaciju (tačka 7) i nehumana djela (prisilno premještanje) (tačka 8), budući da se konkretno odnosi na preuzimanje opštine Hadžići i nametanje i provođenje restriktivnih i diskriminatornih mjera protiv muslimanskog stanovništva u toj opštini. Svjedočenje Mustafe Fazlića, Bege Selimovića i Mirsada Smajića je relevantno za optužbe za progone (tačka 3), istrebljenje (tačka 4) i ubistvo (tačke 5 i 6), deportaciju (tačka 7) i nehumana djela (prisilno premještanje) (tačka 8) budući da se konkretno odnosi na preuzimanje opština, nametanje i provođenje restriktivnih i diskriminatornih mjera protiv muslimanskog stanovništva u tim opštinama, protivpravno zatočenje u zatočeničkim objektima (kao, na primjer, u Podlugovima, Semizovcu, Vogošći, Kuli i na Palama), uspostavljanje i održavanje nehumanih životnih uslova u zatočeničkim objektima i lišavanja života vezana za zatočeničke objekte. Vijeće takođe smatra da svjedočenje ove četvorice svjedoka ima dokaznu vrijednost.

18. Vijeće se uvjerilo da se svjedočenjem Ramiza Dupovca, Mustafe Fazlića, Bege Selimovića i Mirsada Smajića ne dokazuju djela i ponašanje optuženog, kao ni djela i ponašanje kojima bi se dokazivalo da je optuženi učestvovao u UZP-u, kako se tereti u Optužnici, ili da je dijelio sa osobom koja je stvarno počinila zločine za koje se tereti u Optužnici traženu namjeru za te zločine. Pored toga, iako Vijeće u ovoj fazi nije u poziciji da u potpunosti procijeni obim u kom su dokazi tih svjedoka kumulativni u odnosu na druge svjedoke, Vijeće je pregledalo tužiočev Spisak svjedoka na osnovu pravila 65ter i uvjerilo se da je svjedočenje Ramiza Dupovca kumulativno kao dio dokaza KDZ319 u vezi s preuzimanjem opštine Hadžići i nametanjem i provođenjem restriktivnih i diskriminatornih mjera protiv muslimanskog stanovništva. Isto tako, svjedočenje Mustafe Fazlića u vezi sa zatočeničkim objektima je kumulativno u odnosu na svjedočenje KDZ061, a njegovo svjedočenje u vezi sa raznim zatočeničkim objektima kumulativno je u odnosu na svjedočenje KDZ147, KDZ193 i Bege Selimovića. Pored toga, svjedočenje Bege Selimovića u vezi s napadom na Gornju Bioču i njenim zauzimanjem je kumulativno u odnosu na svjedočenje KDZ061, KDZ193, Mustafe Fazlića i KDZ416. Najzad, svjedočenje Mirsada

Smajića u vezi sa događajima na Grbavici i okolini kumulativno je u odnosu na svjedočenje KDZ319 i KDZ439. Pored toga, svjedočenje ove četvorice svjedoka tiče se uticaja zločina na žrtve, odnosno, radi se o dokazima o "bazi zločina" i stoga su ta svjedočenja prikladna za prihvatanje na osnovu pravila 92bis.

19. Pretresno vijeće napominje da svjedočenje Ramiza Dupovca sadrži imena raznih pojedinaca koji su, u smislu paragrafa 12 Optužnice, mogli biti pripadnici UZP-a sa optuženim, budući da su, između ostalog, bili dio "političkih i državnih organa bosanskih Srba", Ministarstva unutrašnjih poslova bosanskih Srba i TO-a bosanskih Srba u opštini Hadžići. Vijeće je pažljivo analiziralo da li ovaj aspekt svjedočenja Ramiza Dupovca opisuje djela i ponašanje osoba za čija se djela i ponašanje optuženi tereti odgovornošću, kao i bliskost između navedenih djela i ponašanja optuženog. Vijeće se uvjerilo da nema dovoljne bliskosti između optuženog i dotičnih djela i ponašanja i da stoga ne bi bilo nepravično prema optuženom da se to pismeno svjedočenje uvrsti u spis. Vijeće stoga neće primijeniti svoje diskreciono ovlaštenje da odbije prihvatanje dokaza Ramiza Dupovca na ovoj osnovi.

20. To su, dakle, faktori u prilog uvrštavanju u spis pismenih svjedočenja Ramiza Dupovca, Mustafe Fazlića i Mirsada Smajića, kao i transkripta ranijeg svjedočenja Bege Selimovića, pri čemu nijedan od faktora predviđenih pravilom 92bis(A)(ii) protiv prihvatanja tih dokaza nije primjenjiv. Vijeće dalje smatra da pismene izjave Ramiza Dupovca, Mustafe Fazlića i Mirsada Smajića ispunjavaju formalne uslove predviđene u pravilu 92bis(B) Pravilnika. Iz gorenavedenih razloga, Vijeće će prihvatiti svjedočenja četvorice svjedoka u skladu s pravilom 92bis.

21. S tim u vezi, Vijeće napominje da tužilaštvo traži uvrštavanje u spis dviju izjava koje je dao Mirsad Smajić. Vijeće je izrazilo mišljenje da izvođenje više od jedne izjave ili transkripta za nekog svjedoka može doprinijeti nepotrebnoj proceduralnoj i dokaznoj kompleksnosti suđenja, što valja izbjeći ako je to ikako moguće.³⁵ U tom pogledu, Vijeće je spremno da odbije prihvatanje višestrukih izjava ukoliko se utvrdi da se te izjave u suštini bave istom temom i imaće to u vidu prilikom donošenja odluka po preostalim zahtjevima na osnovu pravila 92bis koje je tužilaštvo podnijelo u ovom predmetu. Vijeće se posebno osvrnulo na sadržaj obaju izjava Mirsada Smajića i na pitanje da li bi prihvatanje tih izjava

³⁵ V. pretpretresna konferencija, T. 478-479 (6. oktobar 2009.).

bilo u interesu pravde. U vezi s ovim izjavama, čije se prihvatanje traži za tog svjedoka, Vijeće smatra da su one u dovoljnoj mjeri međusobno različite.

C. Analiza na osnovu pravila 92bis(C)

22. Kada je riječ o tome da li bi svjedoci trebali pristupiti radi unakrsnog ispitivanja, Vijeće naglašava da Statut garantuje svakom optuženom pravo da "ispita svjedoke koji ga terete, ili da se oni u njegovo ime ispitaju".³⁶ Međutim, pravilo 92bis daje vijeću diskreciono ovlaštenje da odluči da li je unakrsno ispitivanje u datim okolnostima opravdano.³⁷ Donoseći ovu ocjenu, Vijeće je razmotrilo više mjerodavnih kriterijuma ustanovljenih u sudskoj praksi, o kojima je gore bilo riječi.

23. Konkretno, Vijeće ima u vidu da Ramiz Dupovac, Mustafa Fazlić i Mirsad Smajić nisu nikada unakrsno ispitani, a da je unakrsno ispitivanje Bege Selimovića u predmetu *Krajišnik* bilo veoma ograničeno, budući da se ticalo samo načina na koji su svjedok i drugi mještani Gornje Bioče čuvali stražu tokom maja 1992. godine, kao i naoružanja koje su posjedovali. Međutim, Vijeće ne smatra da ova činjenica sama po sebi iziskuje pristupanje svjedoka radi unakrsnog ispitivanja. Pored toga, vijeće napominje da se nijedan od tih dokaza ne tiče direktno odgovornosti optuženog koja se navodi u Optužnici.

24. Kako je gore napomenuto, pismena izjava Ramiza Dupovca sadrži imena raznih pojedinaca koji su, u smislu paragrafa 12 Optužnice, mogli biti učesnici UZP-a sa optuženim. Pretresno vijeće smatra da ne postoji dovoljna bliskost između optuženog i djela i ponašanja navedenih u pismenoj izjavi koja bi opravdala primjenu diskrecionog ovlaštenja Vijeća na osnovu pravila 92bis(C) i iziskivala pristupanje svjedoka radi unakrsnog ispitivanja.

25. Isto tako, i u izjavi Mustafe Fazlića i u izjavi Bege Selimovića govori se o posjeti Podlugovima jednog muškarca koji se predstavio kao "srpski ministar pravde" ili "ministar pravde" i koji je rekao zatočenicima da će biti prebačeni u Semizovac, gdje će životni uslovi navodno biti bolji. Iako svjedoci pominju prisustvo ove ličnosti, nijedan od njih ne navodi njegovo ime niti daje ikakve pojedinosti koje bi omogućile njegovu identifikaciju; iz navedenih izjava ne može se utvrditi ko je zapravo ta osoba. Budući da je identitet pomenute osobe nepoznat, ne postavlja se nikakvo pitanje bliskosti i ponašanje između te osobe i

³⁶ Član 21(4)(e) Statuta.

³⁷ V. Odluka u predmetu *Lukić*, par. 24.

optuženog, a navedena dva svjedoka nisu obavezna da pristupe radi unakrsnog ispitivanja u vezi s ovim dokazom.

26. Pored toga, svjedočenje Ramiza Dupovca, Bege Selimovića i Mirsada Smajića sadrže imena više osoba za koje svjedoci navode da su individualno odgovorni za počinjenje zločina u njihovim opštinama. Međutim, pošto je pregledalo dokaze, Vijeće se uvjerilo da nijedan od ovih svjedoka, po svemu sudeći, nije u dovoljnoj mjeri povezan s optuženim da bi bilo potrebno pristupanje svjedoka radi unakrsnog ispitivanja.

27. Stoga, na osnovu gorenavedenog, Vijeće smatra da pismene izjave i transkript Ramiza Dupovca, Mustafe Fazlića, Bege Selimovića i Mirsada Smajića ne sadrže dokaze koji bi iziskivali da ovi svjedoci pristupe radi unakrsnog ispitivanja.

D. Povezani dokazni predmeti

28. Tužilaštvo je ponudilo četiri dokazna predmeta povezana sa svjedočenjem Bege Selimovića. Vijeće je pregledalo ove dokazne predmete kako bi utvrdilo da li oni čine "neodvojivi i nezamjenjivi dio" svjedočenja Bege Selimovića. Tužilaštvo nije ponudilo nikakve dokazne predmete u vezi s preostala tri svjedoka.

29. Dokument koji je na osnovu pravila 65ter označen brojem 11792 čini pismena izjava Komisije za istraživanje ratnih zločina, Republika Bosna i Hercegovina, datirana 5. aprila 1993., a dokument koji je na osnovu pravila 65ter označen brojem 09003 čini izjava svjedoka MKSJ-u, datirana 21. juna 1997. Oba dokumenta uvrštena su u spis u predmetu *Krajišnik*. Iskaz Bege Selimovića u predmetu *Krajišnik* kretao se oko tih dokumenata, i stoga oni nedvosmisleno čine neodvojivi i nezamjenjivi dio svjedočenja. Oba navedena dokumenta takođe ispunjavaju uslove relevantnosti i dokazne vrijednosti.

30. Dokument koji je na osnovu pravila 65ter označen brojem 11793 čini mapa opštine Ilijaš koju je svjedok obilježio tokom svog svjedočenja u predmetu *Krajišnik* i koja je korištena kako bi se Vijeću predočila tačna lokacija svjedokovog sela i drugih mjesta koja se pominju u njegovim izjavama. Dokument koji je na osnovu pravila 65ter označen brojem 01616 čini izvještaj iz zatvora u Vogošći, datiran 29. augusta 1992., u kojoj se Bego Selimović imenuje kao jedan od osam zatočenika koji su odvedeni na rad na Žuči. Taj dokument je prihvaćen posredstvom tog svjedoka u predmetu *Krajišnik* i o njemu je

raspravljano u sudnici kada je svjedok objašnjavao da su svi ljudi koji su pomenuti u izvještaju bili zatočeni u Vogošći i da su zajedno odvedeni na rad. Vijeće se uvjerilo da oba navedena dokumenta čine neodvojivi i nezamjenjivi dio iskaza Bege Selimovića i da ispunjavaju uslove relevantnosti i dokazne vrijednosti.

31. Stoga, Vijeće se uvjerilo da svi povezani dokazni predmeti zajedno sa transkriptom iskaza Bege Selimovića ispunjavaju uslove za uvrštavanje u spis, i oni će stoga biti prihvaćeni u ovom predmetu, a brojeve dokaznih predmeta odrediće Sekretarijat.

IV. Dispozitiv

32. Iz gorenavedenih razloga, na osnovu pravila 54, 89 i 92bis Pravilnika, Pretresno vijeće ovim **ODOBRAVA** Zahtjev i:

NALAŽE da:

- (a) pismene izjave Ramiza Dupovca, Mustafe Fazlića i Mirsada Smajića budu uvrštene u spis;
- (b) transkript iskaza Bege Selimovića u predmetu *Krajišnik* bude uvršten u spis; i
- (c) povezani dokazni predmeti, koji su ponuđeni na prihvatanje zajedno sa transkriptom iskaza Bege Selimovića u predmetu *Krajišnik* i koji su na osnovu pravila 65ter označeni brojevima 01616, 09003, 11792 i 11793, budu u cijelosti uvršteni u spis; i

TRAŽI od Sekretarijata da odredi brojeve dokaznog predmeta za navedene dokazne predmete.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je engleski tekst mjerodavan.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 15. oktobra 2009.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]